

E-BULLETIN

SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE

MAREC 2025

29/03/2025

Sousedství

FOKUS

NA SÚČASNÚ SLOVENSKÚ LITERATÚRU

CELOROČNÝ CYKLUS PREZENTÁCIE KNÍH FINALISTOV
LITERÁRNEJ CENY ANASOFT LITERA

HOSTĽ: JOZEF PUŠKÁŠ

MODERUJE: ELENA KOTOVÁ

Fokus na súčasnú slovenskú literatúru je cyklus diskusií s autormi a autorkami z finálovej desiatky prestížneho slovenského ocenenia Anasoft litera, ktoré odborná porota udeľuje raz ročne za najlepšie pôvodné slovenské prozaické literárne dielo alebo za preklad pôvodného prozaického literárneho diela autorov, ktorí sú primárne občanmi Slovenskej republiky.

Cieľom cyklu je v priebehu roku 2025 v Prahe na mesačnej báze postupne predstaviť najnovších nominantov v zložení: Lukáš Cabala (Spomenieš si na Trenčín?), Dušan Dušek (Deti v daždi), Ivana Gibová (Babička©), Juraj Kováčik (Bod zlomu), Katarína Kucbelová (Modrosleposť), Miroslava Kuľková (Hotel Balkán), Richard Pupala (Druhý čierny zošit), Jozef Puškáš (Vivat akadémia, zbohom Čechov), Vanda Rozenbergová (Storočie), Ondrej Štefánik (Siroty).

Autor Jozef Puškáš | SLC

12. 3. 2025

o 18:00

Slovenský inštitút
v Prahe,
Hybernská 1

Jozef Puškáš (*1951, Michalovce)

Prozaik, esejista, filmový kritik a scenárista Jozef Puškáš vstúpil na literárnu scénu už počas štúdia na VŠMU poviedkovou zbierkou Hra na život a na smrť, jeho kinematografickým debutom bol film režiséra Dušana Trančíka Štvrtý rozmer, ku ktorému napísal scenár podľa vlastnej rovnomennej novely.

Je autorom niekoľkých poviedkových kníh a románov, pričom posledný s názvom Vivat, akadémia, zbohom, Čechov sa ocitol v desiatke a neskôr vo finálovej päťke Anasoft litera 2024. Okrem už spomínaného Štvrtého rozmeru je autorom ďalších realizovaných scenárov: Prípad na vidieku (1993, r. Stanislav Párnický), Zo života Dona Juana (1994, r. Laco Halama), Čajová šálka lásky (2000, réžia a spoluautor Pavol Gejdoš ml.), Zima kúzelníkov (2006, r. Dušan Trančík). Za scenár k televíznemu filmu Dušičky seniorov (2011), ktorý nakrútil režisér Stanislav Párnický, získal Cenu Igric ako prvý scenárista v histórii tejto filmovej ceny.

O svoju dlhoročnú autorskú i pedagogickú skúsenosť sa podielil v knihe Písať príbeh (2017), ktorá vznikla ako dvojrozhovor s Dušanom Dušekom.

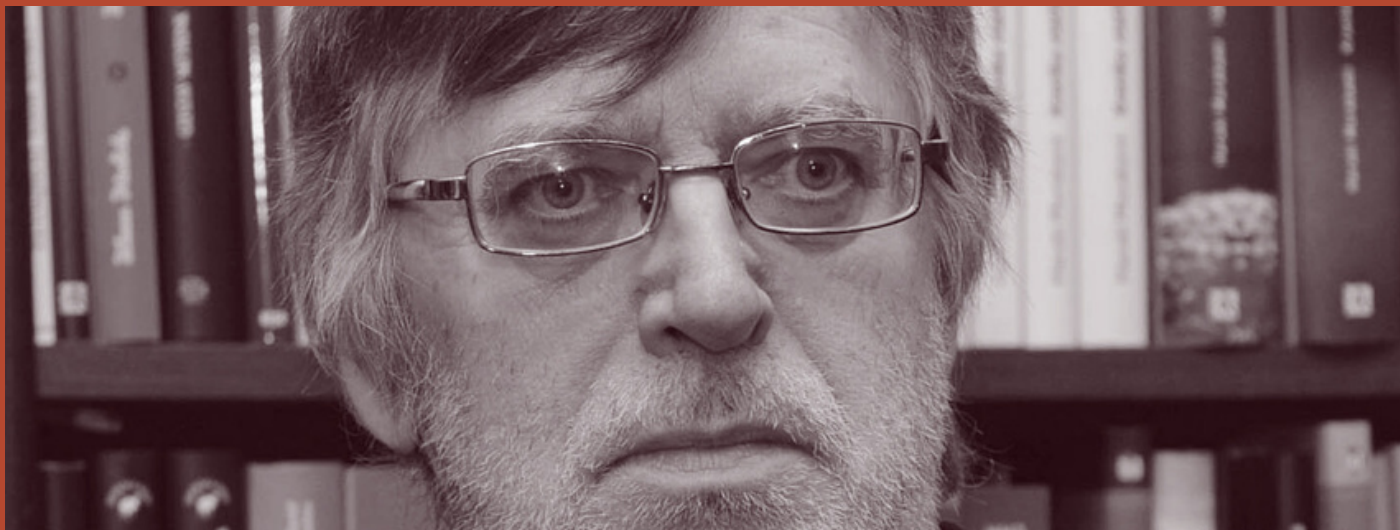
Vivat, akadémia, zbohom, Čechov (ORMAN, 2023)

Študenti sa búria proti režimu na vysokej škole. Rektor ohýba zákon, aby sa udržal pri moci, prorektor sa potáca medzi dvoma ženami – svojou vlastnou a herečkou, ktorá má hrať Čechovovu ženu. Puč proti moci vedie študent, ktorý má nespochybniteľný talent, ale spochybniteľnú sexuálnu orientáciu. Do deja sa zamieša intrigán z Čiech a rektorov pes. Vypukne vojna na Ukrajine a skříží plány aj tým, čo nič neplánovali.

Pripravili:
Slovenský inštitút v Prahe, Slovenské literárne centrum a TVAR.

OPÝTALI SME SA AUTORA:

JOZEF PUŠKÁŠ

Ako vnímate nomináciu na Anasoft litera a ako hodnotíte minuloročnú finálovú desiatku finalistov a finalistiek?

Nemôžem to vnímať inak len ako príjemné prekvapenie. Myslím si, že „desiatka“ bola vyrovnaná a kvalitná, v užšom finále potom vzniklo čosi ako „tím VŠMU“, boli sme tam dvaja pedagógovia (okrem mňa D. Dušek) a dvaja absolventi školy (Rišo Pupala, Katka Kucbelová), ktorých sme pred nejakými rokmi učili. Stretnutie generácií, mohli sme byť s Dušanom na seba pyšní. Ale víťazstvo nášmu „tímu“ nakoniec ušlo. Iste aj vinou toho, že na rozdiel od súťaže Magnesia litera, ktorá má kategórie, Anasoft litera udeľuje len absolútnu cenu.

Ako by ste jednou vetou opísali román Vívat, akadémia, zbohom, Čechov?

Kritika z lásky musí byť tvrdá.

Ako scenárista a kritik sa venujete filmu. Premieta sa táto skúsenosť do Vašej literárnej tvorby alebo naopak - ovplyvňuje Vaše literárne zázemie spôsob, akým pristupujete k filmovej tvorbe?

Myslím, že som oveľa pevnejšie ukotvený v literatúre ako vo filme. Kinematografia je iba nadstavba. Keď som už spomenul školu a svojho priateľa Duška - spolu sme napísali príručku, či skriptá pre študentov scenáristiky a nazvali sme ich Písať príbeh. Písanie je prvé, má prednosť, potom môže nasledovať všetko ostatné, povedzme, že aj adaptácia, film.

Akú rolu podľa Vás zohráva v literatúre humor a satira? Považujete tento žáner za aktuálny či dôležitý pre dnešnú dobu?

Pripadá mi to tak, že žánre si vyberá doba. Tragédia dávno umrela, tragikomédia žije, najnovšie, najnovšie sa vracia aj absurdná dráma. V ukrutných časoch, ktoré žijeme na Slovensku, keď do nás každým pórom preniká politikum, iný prístup ako ostro satirický je takmer nemožný. Zdá sa mi, že tento umelecký prostriedok si vybral mňa, nie ja jeho.

Vizuálne umenie

Soil Not Oil

24. 1. – 13. 3. 2025

SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE, HYBERNSKÁ 1

Vystavujúci autori/vystavujúce autorky:

Lena Brazin,

Oto Hudec,

Ráchel Jutková,

Tatiana Takáčová,

Ján Zelinka

Kurátorka: Štefánia Ďuricová

Klimatická kríza spôsobená industrializáciou a agrikultúrou založenou na spaľovaní fosílnych palív vyústila do globálnej katastrofy, ktorá ohrozuje nielen potravinovú stabilitu, ale aj stabilitu ekosystému na Zemi. Veľké korporácie prebrali kontrolu nad potravinovým systémom, globalizácia agrikultúry a technologický rozmach spôsobili, že zem je považovaná za komoditu. Avšak nedozreté následky ťažby surovín, presúvanie obrovských mas pôdy či využívanie ropy na transport potravín stále ďalej a ďalej od miesta ich produkcie sú neúnosné.

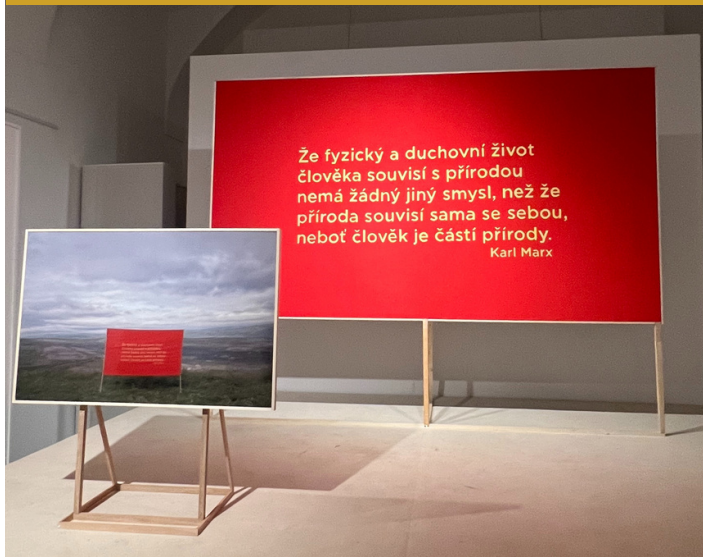
Výstava SOIL NOT OIL reaguje na témy spojené so zemou a pôdou, niektoré diela kriticky poukazujú na banskú činnosť v našom regióne a vo svete, iné naopak oslavujú tradičné poľnohospodárstvo a šetrné využívanie zdrojov. Zachytené sú zásahy v krajine, ľudská činnosť, no aj životodarná sila pôdy. Autori a autorky tak otvárajú kritické otázky, ktorými upozorňujú na krehkosť prírodných ekosystémov, ľudskú činnosť a potrebu ochrany nášho prostredia.

LENA BRAZIN, INTERNS (IN SOIL WE TRUST)

Táto maľba na plátne, autobiograficky inšpirovaná detskými spomienkami autorky na čas strávený na vidieku, prináša do kontextu výstavy o extraktivizme dôležitý osobný a intímny pohľad na vzťah človeka k pôde a prírode. Zobrazuje autorku ako dieťa a jej dospievajúceho brata pri práci s kompostom na zemiakovom poli. V kritickom čítaní výstavy dielo otvára otázky, ktoré presahujú samotný obraz, zamýšľa sa nad tým, čo znamená vyrastať v súlade s prírodou a ako by sa náš svet mohol meniť, keby deti získavali vzťah k pôde a krajine od útleho veku. Kontrastuje tak s dynamikou industriálneho extraktivizmu, ktorý sa zameriava na vyčerpanie prírodných zdrojov, a namiesto toho ponúka obraz práce, ktorá je skôr obnovujúca a intímnejšia. Nenápadne saturované farby podčiarkujú fyzickú námahu spojenú s kultiváciou pôdy a zdôrazňujú krehkosť a hlboké prepojenie medzi ľudskou prácou a cyklami prírody. Toto dielo nie je len nostalgickou spomienkou na detstvo; je aj implicitnou kritikou moderného odtrhnutia človeka od pôdy a prirodzených cyklov. Autorka vyzdvihuje alternatívu k industrializovanému modelu, ktorý často prírodu degraduje na prostriedok na dosiahnutie zisku. Táto maľba je tichou výzvou k uvažovaniu o tom, ako môžeme znovu kultivovať naše spojenie s prírodou.

OTO HUDEC, MARXOV PARADOX

Marxov paradox | Dielo pozostáva z transparentu a odfotenej situácie, vytvorenej špecificky pre priestor uhoľných baní v Mostecku (Česká republika) a bolo inštalované pred povrchovou baňou Vršany. Industriálny rozmach severných Čiech od začiatku dvadsiateho storočia úzko súvisel so spaľovaním uhlia, ktoré sa stalo hnacím motorom výroby energie a chemického priemyslu. Hoci povrchová ťažba uhlia začala už skôr, obdobie socializmu predstavovalo vrchol, dokonca až do takej miery, že bolo celé historické mesto Most zrovnané so zemou v záujme ekonomického zisku z podloženého uhlia. Budovanie socialistickej prosperity v mene marxistických ideí vytvára silný kontrast s rannými filozofickými úvahami samotného Marxa, ktorý vnímal a pomenoval odcudzenie človeka nielen vo vzťahu k práci a spoločnosti, ale aj k okolitej prírode. Transparent s jeho citátom posilňuje tento paradox medzi krajinou premenenou na antropocénnu púšť a ľudskou aktivitou v mene pokroku.

Prieľadnosť rámov symbolizuje ilúziu pokroku, umožňuje divákovi nazerať cez ne, o nie za hranice dôsledkov extraktivistického kapitalizmu. Estetikou billboardov rámcuje ekologické následky industriálneho rozmachu bývalého režimu, ktoré premieta do vizuality reklám súčasného kapitalizmu. Týmto spôsobom dielo reflektuje Marxov paradox, a to, že ľudia, ako súčasť prírody, sa od nej prostredníctvom vlastných systémov vykorisťovania odcudzili.

RÁCHEL JUTKA, MÄKKÉ HRANICE A TVRDÉ HRANY

Mäkké hranice a tvrdé hrany je dielo, ktoré prepája človeka s jeho prírodným okolím, zvieratami a krajinou prostredníctvom performatívnej akcie, experimentálneho použitia materiálov a hľadania ekologickej spolupráce. Inštalácia pozostáva z plátna, ktoré bolo pochodené ovcami počas cieleného pohybu riadeného pastierom, psom a autorkou, a fotografie na medenom pláte. Ovce, sneh, blato a exkrementy namiesto tradičných pigmentov transformujú plátno na abstraktný záznam vzťahu medzi človekom a prírodnými živlami. Tento proces stiera hranice medzi ľudským zásahom a autonómnym pôsobením prírody, pričom odhaľuje vrstvy vzájomnej interakcie. Názov odkazuje na paradox vnútorných a vonkajších limitov, fyzických a psychologických. Ostnatý drôt okolo pastvín pri Schafhofe, kde dielo vznikalo, symbolizuje tvrdé hranice, ktoré človek vytvára na obmedzenie pohybu zvierat. Ovce však majú aj mäkké hranice, vyjadrené strachom a inštinktívnym rešpektom voči bariéram. Tento kontrast medzi kontrolou a slobodou sa odrazil aj pri tvorbe diela, kedy sa ovce najprv plátna báli, a i keď bol pohyb kontrolovaný, zároveň bol ponechaný na dynamiku zvierat. V kontexte výstavy dielo skúma vzťah človeka k prírodným systémom a otázku, do akej miery dokážeme spochybniť vlastné „hranice“ v chápaní prírody a jej živlov. Taktiež je otázka hraníc introspektívna, symbolicky sa pýta na ekologický a sociálny problém našich limitov voči prírode, ktorými ju vykorisťujeme a zároveň narúšame jej prirodzené cykly.

TATIANA TAKÁČOVÁ, SALINA TURDA

Dielo pozostáva zo série konceptuálnych fotografií, ktoré skúmajú tému solných baní v Turde, Rumunsku. Fotografie sú zasadené do dreveného rámu, ktorý svojou štruktúrou pripomína architektonické prvky ľuďmi vytvorenej infraštruktúry v bani. Tento rám nielen evokuje monumentalitu a geometriu podzemných priestorov, zároveň zdôrazňuje kontrast medzi pôvodnou funkciou miesta, miestom práce a ťažby, a jeho súčasným využitím ako turistickej atrakcie a haloterapeutického centra.

Solná baňa v Turde, kde sa soľ ťažila nepretržite od stredoveku až do roku 1932, nesie v sebe stopy histórie extraktivismu, transformácie krajiny a využitia prírodných zdrojov. Po veľkých rekonštrukčných plánoch z roku 2008 sa z tohto miesta stal priestor zábavy a oddychu, čím sa ešte viac zvýraznila odcudzenosť súčasného vzťahu k prírodným zdrojom. Fotografie rozvíjajú dialóg medzi pamäťou miesta a jeho novodobou estetizáciou. Zväčšené detaily textúr solných stien a ich vzťah k líniam konštrukcií poukazujú na neodmysliteľnú stopu človeka na prírodnom prostredí. Dielo zároveň otvára otázku, či transformácia industriálneho priestoru na turistickú atrakciu predstavuje druh uzmierenia s minulosťou, alebo len ďalšiu vrstvu kapitalistického využitia prírodných zdrojov na komerčné účely.

JÁN ZELINKA, BEZ NÁZVU

Bez názvu | Dielo Jána Zelinku pozostáva z hrubej vrstvy vysušenej úrodnej rašeliny nanesej na plátno. Predstavuje konceptuálny vstup do kritického kontextu výstavy o extraktivizme. Rašelina, ktorá pokrýva 2 % povrchu Zeme, je jednou z najcennejších organických zásobární uhlíka. Rašelina je najrannejšia fáza tvorby uhlia, jej pomalé vrstvenie v anaeróbných podmienkach môže trvať tisíce rokov, čo kontrastuje s rýchlosťou jej ťažby a využívania ako paliva. Táto časová neadekvátnosť reflektuje rozdiel medzi pomalým prírodným cyklom a expresným ľudským zásahom, ktorým tento zdroj využívame.

Dielo pripomína, že rašelina je viac než len surovina, je to ekologický archív, schopný uchovávať stopy klimatických zmien. Nanesenie rašeliny na plátno je tiež umeleckým gestom, ktoré posúva médium maľby za hranice estetiky a umožňuje jej stať sa nositeľom environmentálnej kritiky. Výber rašeliny ako materiálu podčiarkuje jej ambivalentnú povahu, je zdrojom života a zároveň predmetom exploatacie, podobne ako mnohé iné prírodné zdroje. Dielo vyzýva divákov k zamysleniu sa nad tým, akú hodnotu prisudzujeme prírodným materiálom a akú zodpovednosť máme voči ich ochrane.

MASTNÝ HRNIEC

HOSŤOVANIE SÚBORU DIVADLO Z DVORA

VESELOHRA Z MALOMEŠTIACKEHO PROSTREDIA

8. 3. 2025 O 16:00 A 18:30 | SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE, HYBERNSKÁ 1

VSTUP ZDARMA. REZERVÁCIA MIEST CEZ TENTO FORMULÁR.

Inscenácia ochotníckeho Divadla z Dvora v réžii Alžbety Hammer predstaví divákovi satirický príbeh z pera slovenského klasika Júliusa Barča-Ivana.

Keď rozhlas omylom vyhlási za ministra financií stredoškolského profesora botaniky Svetozára Babíka, v malom meste sa okolo neho strhne päťolízachská hystéria. Obyvatelia mestečka Ťuťotín sa dovedy prehliadanému profesorovi Babíkovi snažia zapáčiť s nádejou, že si niečo uchmatnú z „masťového hrnca“, ku ktorému sa dostal.

Obsadenie:

Mahuliena Babíková – Martina Jablonková / Eliška Králiková
Svetozár Babík – Ladislav Mečiar
Viera Babíková – Tamara Balážová
Janko Kolárik – Tomáš Mercek
Pupčok / Krajčír – Michal Cisík
Haňka – Mária Majdanová
Poslancová – Marta Petrášová
Starostová – Zuzana Slobodová
Riaditeľka – Monika Siváková

NOC DIVADIEL 2025

**POTULNÉ DIVIDLO J+T: KLASICI.SK
(TEMER KOMPLETNÁ SLOVENSKÁ
DIVADELNÁ KLASIKA ZA CCA 60
MINÚT)**

29. 3. 2025 O 18:00

SLOVENSKÝ INŠTITÚT V PRAHE, HYBERNSKÁ 1

REZERVÁCIA NUTNÁ NA SI.PRAGUE@MZV.SK

Čo tam po Shakespeareovi! Dodnes sa nevie, či vôbec existoval. Potulné dividlo J+T vám za jednu hodinu a nulové vstupné prinesie mnohonásobne viac autorov a ušetrí vám tisícky a tisícky strán, ktoré nemusíte čítať. Hodiny, ktoré by ste museli zbytočne stráviť v divadle na predstaveniach, ani nebudeme počítat.

My, Slováci, sme boli vždy skromní, ale tomu je koniec. Keď uvidíte toto predstavenie, už nič viac nebudete potrebovať vidieť. Všetko, čo musíte vedieť, je v tomto predstavení, a čo v ňom nie je, to si nezaslúži, aby ste s tým strácali čas. Po tomto predstavení môžu všetky divadlá na celom svete zavrieť. Chalupka, Tajovský, Urbánek, Záborský, Hollý, Palárik... všetci v jednom hrnci.

Scenár, hudba a texty piesní: Tomáš Pohorelec

Spolupráca na scenári a dialógoch: Juraj Haviar

Dramaturgická spolupráca: Peter Kováč

Kostýmy: Marianna Ďuranová

Výroba scény a bábok: Katarína Mažáryová a Jaroslav Frič

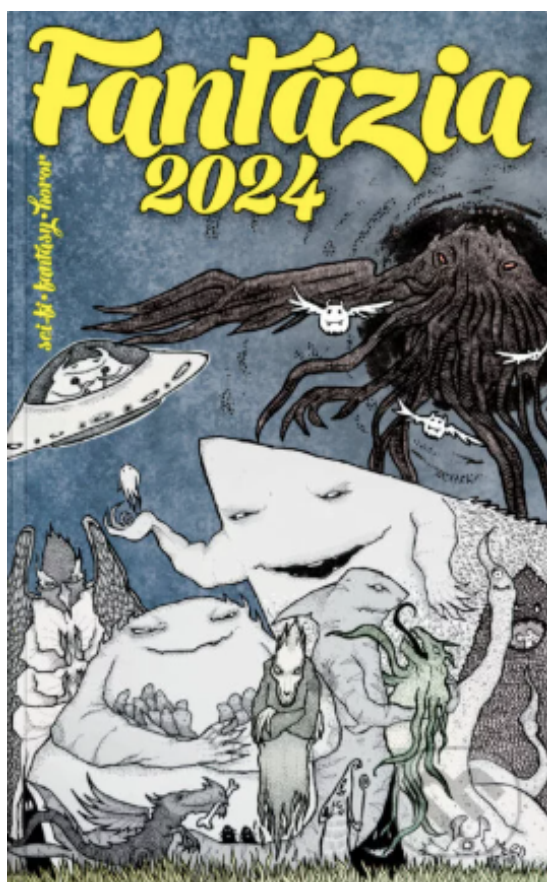
Réžia: Potulné dividlo J+T

29. marca 2025 v Česku prebehne už trinásť ročník Noci divadiel, v rámci ktorej divadlá a ďalšie inštitúcie v celej krajine každoročne pripravujú jedinečný program, ktorý diváci vo zvyšku sezóny nezažijú. Kompletný program Noci divadiel 2025 je dostupný na tomto [odkaze](#).

KOL. AUTOROV: FANTÁZIA 2024

FANTÁZIA MEDIA,
KRÁĽOVÁ NAD VÁHOM 2024

Antológia fantastických poviedok žánrov
fantasy, sci-fi a horor. Výber najlepších
poviedok súťaže Martinus Cena Fantázie
2024.

KOL. AUTOROV: BÁSNE SK/CZ 2024

LITERÁRNY KLUB,
BRATISLAVA 2024

Štěpán Folget
Eliška
Houserová
Iva Jakimiv
Václav
Maxmilián
Dominik
Melichar
Richard Miške
Ján Púček
Ladislav Slezák
vanjek
Jan Musil

Zbierka 14. ročníka najväčšej
československej básnickej súťaže
Básne SK/CZ.

Informujeme a odporúčame

Výstava Žitý sen Andyho Warhola

24. 2. 2025 – 27. 4. 2025

GOČÁROVA GALERIE

**V AUTOMATICKÝCH MLÝNECH,
PARDUBICE**

KURÁTORI:

MICHAL BYCKO, PHD.,

MARTIN CUBJAK

Nepremeškajte jedinečnú príležitosť nahliadnuť do života a diela jedného z najikonickejších umelcov 20. storočia, ktorého korene siahajú na východ Slovenska.

Výstava s názvom Žitý sen Andyho Warhola, ktorá vzniká v spolupráci s Múzeom moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach, ukazuje rôzne tváre kráľa popartu, ktorý bol zároveň reportérom doby, portrétistom spoločnosti, grafikom, kresliarom, fotografom, filmovým tvorcom, autorom divadelných predstavení a televíznych programov, manažérom rockovej skupiny, vydavateľom časopisu a vedúcou osobnosťou legendárneho štúdia The Factory v srdci New Yorku. Warholovo dedičstvo výstava prezentuje prostredníctvom formálnych aj neformálnych prác, od farebných perokresieb a sieťotlačí až po slávne sériové maľby.

ANDREJ SLÁDKOVIČ

(30. 3. 1820, KRUPINA – 20. 4. 1872, RADVAŇ NAD HRONOM)

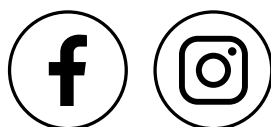
Evanjelický kňaz,
básnik, publicista,
prekladateľ, literárny kritik,
predstaviteľ romantizmu.

Vedeli ste, že...

- Andrej Sládkovič sa vlastným menom volal Andrej Braxatoris.
- Pochádzal z rodiny učiteľa a literáta Ondreja Braxatorisa a Terézie Bartolomeides.
- Získal základné vzdelanie v Krupine, kde neskôr navštevoval piaristické gymnázium. Následne pokračoval v štúdiu na Evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici, na Evanjelickom lýceu v Bratislave a napokon v rokoch 1843 – 1844 študoval teológiu na univerzite v Halle.
- Od roku 1856 až do smrti pôsobil ako farár v Radvani nad Hronom.
- Patril k vedúcim osobnostiam z okruhu Ľudovíta Štúra a bol zakladajúcim členom Matice slovenskej.
- Je považovaný za najvýznamnejšieho lyrika štúrovskej generácie. Je autorom filozoficko-reflexívnej poézie, ľúbostnej lyriky a lyricko-epických skladieb, z ktorých najslávnejšie sú Marína a Detvan.
- Vo svojej romantickej poézii spája podnety slovenského folklóru s filozofickou predstavou o ideálnej mravnosti, kráse a dokonalosti človeka. V jeho básňach sa objavujú národnobuditeľské a národnoobranné prvky.
- Popri poézii sa venoval prekladaniu z ruštiny (Puškin), francúzštiny (Voltaire, Jean Racine), neskôr tiež z nemčiny (Goethe).
- Je po ňom pomenovaná planétka (4781) Sládkovič.

Slovenský inštitút Praha
Hyberná 1
110 00 Praha 1, Česká republika
www.slovenskyinstitut.cz
Tel: +420 721 466 298
E-mail: si.prague@mzv.sk

Zmena programu vyhradená.

Účastou na podujatiach Slovenského inštitútu v Prahe dávate súhlas so spracovaním osobných údajov.
Vaše osobné údaje nebudú poskytnuté tretím stranám na ďalšie spracovanie bez vášho vedomia.